

Murska Straža

Glasiilo obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravnništvo v Radgoni, Murska ulica
štev. 184. — Telefonska štev. 31.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštino
vred za vso leto 15 K, za pol leta 7 K 50 v.,
za četrt leta 3 K 80 vin.

INSERATI: Ena petstolpna petitvrsta 40 vinarjev.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Položaj.

Na obzorju se kažejo obrisi druge Srednje Evrope. Prvo so hoteli ustvariti Nemci, katerim je bila dobro znana starostna oslabelelost avstro-ogrske monarhije. To državo, ki je potratila svoje večstoletno življenje v brezplodnem prizadevanju, da ustvari iz raznih razdrobljenih plemen politično in narodnostno enoto, bi morala Nemčija državnopravno ugonobiti, da bi pritegnila tem več manjših narodov na se. Najuspešnejše sredstvo je bila ideja Srednje Evrope t. j. gospodarske konfederacije vseh dežel od Belta do Balkana z nadyalado nemštva. To idejo je pokopal strašen poraz Nemčije v Flandriji in popolni razpad Avstro-Ogrske. Mali srednjeevropski narodi, ki so vedno gojili posebno politično ideologijo, najbolj sorodno visokim idealom človeštva, so izza govorov Lloyd Georgesa, Wilsona i. dr. že videli prihod svoje svobode in mednarodnega bratstva. Toda pariška mirovna konferenca se je dala na stavbo druge Srednje Evrope, ki polagoma že vstaja pred našimi očmi. Ta Srednja Evropa ne bo imela zaenkrat nobene dolocene državnopravne oblike, toda cilj je isti kot pri Nemški Srednji Evropi: zbrati srednjeevropska plemena v svojo interesno sfero, t. j. podrediti njihov razvoj koristim zapadnih velesil. Vsakomur, ki se noče slepiti z praznimi frazami v »pravični preureditvi sveta, o domala že pozabljeni »samoodločbi narodov«, je jasno, da ima zapadna Evropa čisto praktične interese na naši svobodi in da je postanek novih držav v njenih očeh docela drugačen kot v naših mislih.

Zlasti mi Jugoslovani in še posebno Slovenci moramo čutiti razočaranje nad tem, kar se je zgodilo zadnje tedne. Mi smo bili uverjeni, da smo »zavezniki antante, v resnici pa nas je ona smatrala za premagan narodič, ki se lahko kosa in deli, kakor že kažejo modri in dalekovidni diplomatski interesi. Znano je, da so prvotno nameravali določiti Dravo kot mejo na Štajerskem, s čimer bi pridobila Nemška Avstrija lep del naše zemlje in tisoče zavednih Slovencev. Le z težavo se je posrečilo naši delegaciji, da je dosegla na Štajerskem za nas ugodne meje, ki nam ostanejo definitivno. Drugače je na Koroškem. Tu se je antanta hotela prikupiti Nemcem in je odredila plebiscit v dveh zonah. V slovenski zoni se glasuje najprej in če večina glasov izjavi za Nemško Avstrijo, tedaj glasovanje v nemški zoni sploh odpade. Pariški krogi se hvalijo, kako pravično spoštujejo narodno samoodločbo, ko puste glasovanje v krajih, za katere večo dobro, kako daleč je zastupil nemški duh tamošnje slovensko prebivalstvo; ne pripuste pa nobenega glasovanja na Goriškem, v Istri in v Primorju, kjer prebivajo tisoči naših najbolj zavednih rojakov, katere je le samogoltnasila

spravila pod laški jarem. Delo pariške mirovne konference je vpostavitev nove Srednje Evrope z nadvlado zapadnoevropskega kapitalizma; je gospodarska kolonizacija v znamenju teritorialne svobode.

Najtežje je prizadeta Nemška Avstrija, ki je v resnici tudi največ zakrivila. Mirovni pogoji, o katerih smo zadnjič govorili, so za njo nesprejemljivi, vendar je gotovo, da bo morala vgrizniti tudi to kislo jabelko. Zlasti težki so gospodarski in finančni pogoji, ki izročajo Nemško Avstrijo bolj nego katero drugo državo v antantne roke. Zunanji minister dr. Bauer je že odstopil. Nemška vlada skuša s vsemi sredstvi zavleči odgovor na mirovne pogoje, katerega bi imela izročiti že koncem tega meseca. Pričakuje se, da bo sklep miru šele sredi septembra.

Na Ogrskem se bliža boljše vize boljbolj svojemu koncu, zlasti ker antanta namerava pričeti veliko vojaško akcijo, da mu izpodkoplje tla. Vendar ne bodo ne bajoneti in ne topovi uničili te ideje, katero ljudske množice razumevajo povsem napačno. Jasno je, da so komunistične ideje na sedanji stopnji kulturnega razvoja narodov še neizpeljive. Zato je takozvani boljše vize v resnici le lava razbrzdanih človeških strasti, katerim ni nič stalnega in svetega v življenju.

Zadnji dnevi so pokazali, da so se pri nas pojavila znamenja pogubnega boljše vizma. Naš narod ne razume resnosti časa in ne ve, kako opasen je prepad, tik katerega se nahajamo. Mariborski in varaždinski dogodki kažejo, kako si prizadevajo nasprotniki, omajati našo edinost, zanesti med nas neslogo in razkroj ter splošni nered, ki bi zavladal v naši državi, izkoristiti za svoje pohlepne namene.

Vendar je upati, da si boljše vize pri nas ne bo pridobil tal, ker naš narod še hoče živeti, a ta preobrat bi pomenil narodni pogin na ljubo ideji, katera bode morda šele čez dolga stoletja pod drugimi razmerami in v drugi obliki postala zmožna življenja. Zato pa je treba posvetiti vso skrb blagoru ljudstva. Urediti se morajo težka gospodarska in finančna vprašanja; razpisati je treba volitve, da ljudstvo pokaže svoje sodelovanje pri vladi. Le z razumno politiko bo mogoče na znotraj vzdržati pritisk trdega zunanjepolitičnega položaja.

J. G.

Prekmurje.

Šele zadnje dni smo zanesljivo izvedeli, da pripade Prekmurje definitivno Jugoslaviji. Takoj po novemberskem prevratu smo bili vsi Prekmurci prepričani, da je naša pokrajina že samaobsebi Jugoslavija. Vsi, tudi Ogrji, celo madžaroni, so smatrali Prekmurje za jugoslovansko posest. Do meseca januarja so imeli Madžari vojaško

izpraznjen ves nameravani koridor. Krivdo, da nismo o Božiču obdržali Prekmurja zasedenega, je iskati zgolj na jugoslovanski strani. Sicer ni nikdo izmed nas pričakoval, da se bo treba za Prekmurje celo pogajati, zakaj po Wilsonovih načelih, po človeški in po božji pravici spada Prekmurje nerazdelno k Jugoslaviji, tembolj pa po volji ljudstva. Kako težko nam je bilo pozneje, ko smo morali neumorno delati, da smo pomagali našemu rešitelju g. dr. Slaviču ohraniti tisto, kar nam pripada po vsej pravici in po najenostavnejši logiki. Ko je star prekmurški kmet slišal, da se pogajajo za Prekmurje, me je vprašal: »Kaj, pogajajo se? Ali je to mogoče! Ali g. Wilson ve o tem?« In kljub temu so se pogajali. Zakaj? Prav gotovo so skušali Italijani prepričati Angleže in Amerikance, da je vse prebivalstvo severno Drave še na tako nizki kulturni stopnji, da se sploh ne zaveda svoje narodnosti. Pravili so, da so to naselbine, ki morajo ostati pod oblastjo zrelejšega naroda, da jih kultivira. Zato so tudi meseca marca Nemci začrtavali svoje meje celo južno Drave in to na podlagi pariških sklepov. Ko je naša vrla delegacija izvedela za to laško nesramnost, je storila potrebne korake in tudi dosegla, da je najsevernejša točka Jugoslavije tam ob Rabi. Navzlic temu pa je bilo Prekmurje vse do zadnjega časa sporno ozemlje. Sedaj je, seveda, njegova usoda že določena, le severna meja še ni natančno znana (vsaj meni, ko pišem te vrste). Toliko je gotovo, da gre med razvodjem Mure in Rabe, katero leži itak že blizu Rabe. Starodavno Kobilje in D. Lendva je tudi naša. Na vzhodu dobimo celo nekoliko Madžarov, ker se drugače ni dala potegniti geografična meja. Dobili bi ves teritorij med Muro in Rabo, torej tudi Nemce v severozahodnem kotu, ako bi se ti izjavili za Jugoslavijo. Ker smo pa to izvedeli šele v najnovejšem času, ko je že prepozno in ko se take izjave od tamošnjega prebivalstva sploh ne morejo dobiti, omenjam to le radi informacije.

* * *
Kaj nam je torej sedaj storiti?

Predvsem je potrebno, da se Prekmurje čimprej vojaško zasede. Bajje mora dovoliti antanta; mislim pa, da bi tega dovoljenja ne odrekla, ko nam je diplomatično določila usodo. V interesu Prekmurja in Jugoslavije zahtevamo takojšnjo zasedbo Prekmurja, da se prepreči že odrejena rekvizicija žita, ki se bode po boljše vizeških načelih izvršila vestno in če treba z brutalno silo. Nasvet, naj bi Prekmurci čakali z mlaticvo do okupacije, ne more obveljati, ker boljše vizeki rekvirirajo žito s slamo vred.

* * *
Ker bo treba Prekmurje čimprej svoboditi, moramo misliti zlasti na sledeče:

1. V prvi vrsti je treba preskrbeti Prekmurje s soljo, vžigalicami, sladkorjem, petrolejem in usnjem. Tako primankuje tudi različno železo (gospodarske potrebščine). 2. Treba je uvažiti, da je bila doslej v Prekmurju ogrska uprava, v najnovejšem času pa boljše vizeška; razmere so torej popolnoma drugačne kot n. pr. na Koroškem. Vsekakor je treba ta moment upoštevati pri ureditvi uprave.

Kako naj se vse to uredi, bodi naloga Narodnega sveta, ki se pravkar snuje iz zastopnikov Prekmurja in najbrž tudi iz zastopnikov

Murskega polja in Slov. Goric, v kolikor gravitirajo ti kraji k Muri in tvorijo z Prekmurjem gospodarsko in v bodoče politično enoto. Narodni svet za Prekmurje bodi prava civilna oblast v Prekmurju; on naj uredi upravo in šolstvo, ker je le njemu mogoče, ustvariti iz sedanje zmede urejeno stanje.

Opozarjamo pa že sedaj, da odklanjamo takozvano »rezervno« uradniško osebje. Nikar ni treba misliti, da bodo za okupirano ozemlje dobrodošli uradniki in učitelji, ki se mogoče drugje ne dajo vporabiti; ravno za Prekmurje je treba zmožnih, delavnih, za blagor ljudstva vnetih učiteljev in uradnikov.

Opozarjamo končno še delegacijo za finance, da poskrbi pravočasno glede ureditve denarnega prometa, ker kroži v Prekmurju mnogo različnih, zlasti boljševiskih bankovcev.

Pijavke.

Če bi stopile pred sodišče posledice svetovne vojne, bi se nam nudil skrajno zanimiv prizor. Bogata mesta bi hotela biti prva, ki bi pokazala na svoje razvaline, kjer so granate in požari uničili lepe milijone premoženja. Za njimi bi tožile opustošene pokrajine, cvetoče vasi, pomandrana polja. Vsem tem bi odgovorili sodniki, da tekem enega ali dveh desetletij vstanejo še lepše kot so bile poprej. Iskreno sočutje bi se pač polastilo zbora sodnikov pred vojnimi pohabljenici, pred tisoči vdov in sirot, ki kažejo, kako neizprosne so dolžnosti posameznika do družbe in kako tragične so lahko. Ampak jeza in ogorčenje bi prevzela sodnike, ko bi nastopili tisti, ki ne vedo ničesar o porušenih palačah, uničenem bogatstvu, izgubljenem zdravju, pokopani sreči, ki so marveč izpili čašo slasti in strasti do dna. Oni so bolni hujše kot vsi pohabljenici, vse vdove in sirote, a vendar ne vzbujajo sočutja. To so tisti, katerim je vojna raztrgala dušo.

Izrazite to tako drugače; dajte jim ime vojni dobičkarji, verižniki, nasilneži, brezposelni postopači, nezadovoljni vojaki itd. Vsi ti imajo navzlic svojemu različnemu položaju eno in isto bolezen: vsled vojne raztrgano dušo. Tiste fine vezi, ki spajajo vsako dejanje z moralno odgovornostjo posameznika, je prekinil prvi strel, katerega so oddali na fronti proti neznanemu sovražniku. Onim, ki niso imeli puške v rokah, jih je pretrgal prvi slučaj posrečene špekulacije z imetjem tuje osebe. Kakor okuženi so prežali ti drugi na novo ugodno priložnost, ki je pokazala njihovemu računu 200% in vedno več »čistega dobička«. Čisti dobiček je tvoril zanaprej surogat za čisto vest, ki se nikdar ni dala izračunati s %. Na ustnah jih je uprav pekla žeja za bogastvom, katero se je cedilo v mastnih curkih iz vedno rastoče mešanice frontne krvi in zafrontnih solza, iz klanja in trpljenja, kateremu ni primere. Vsi ti z raztrgano dušo so se vsesali kot pijavke v to efemerno maso in se obližili nad »sadovi vojne«.

Blazno navijanje cen, pehanje za denarjem, lov na bogatstvo — vse to je postalo patološko. Zdravniki pravijo tej bolezni epidemia avaritia, bolezen bogatstva. Poznal sem vojnega dobičkarja, ki je sam suval iz svoje trgovine vsled vojne obubožane stalne klijente, ki so ga prej podpirali v konkurenčnem boju s trgovcem na drugi strani ceste. Užitek nad tem gnusnim dejanjem je dajal njegovemu licu izraz pohotnosti in nadutosti. Njegova moralna zavest je bila v popolnem razkroju; padla je intelektualna zmožnost in ne le obraz, marveč tudi držanje telesa, hoja, kretnje, barva oči, je kazal simptome bogatinske vročnice.

Ista bolezen se pojavlja v nekoliko drugačni obliki tudi pri velikem številu onih, ki so se vrnili od vojakov. Polastila se jih je prej neznana komodnost, lenoba, nagnenje k brezskrbnemu življenju, ki obstoja v brezdelju, v pohajkovanju od gostilne do gostilne. Ljubežen do svojcev, do domače hiše in njene solnčne priprostosti, se je skrčila na najmanjšo mero in je dala prostor surovosti ter mučnemu nezadovoljstvu. Visoka plača in čim manje dela; mnogo pravic a nobenih dolžnosti! Z tem pogubnim načelom, ki je negacija prave svobode, padajo v suženstvo onih, ki imajo bogatstvo in moč.

Kljub temu, da se je izcedila masa vojne krvi, in da ne puhte več pod nebo grmade

mrličev, so te pijavke še vedno zagrizene v vse, kar je zdravega in dobrega v človeštvu. Bogataši so pripravljani, da vprizorijo s svojimi milijoni revolucijo proti socialnim reformam, ki ne priznavajo pohlepni pijavk na telesu človeštva; oni spodaj pa groze z prevratom, ki utegne porušiti vse tisto, kar so doslej ustvarili najpoštenjši značaji, nosilci pravega človeštva.

Pred sodiščem vojnih posledic zaslužijo ti bolniki, da se nad njimi razjočejo vsi pravični, ki so pozvani, da sodijo. Ne iz usmiljenja, marveč iz ogorčenja, da je moralo tako priti. Kdo ve, kakšno obsodbo bo izreklo človeštvo nad samim seboj?! Takrat bodo šele rešena velika sodobna vprašanja: boljševisem, kapitalizem itd., ki vse izvirajo v raztrgani duši današnjega človeštva.

Kmečke pritožbe.

(Dopis iz Murskega polja.)

Srečni smo zares, da smo v Jugoslaviji, ki nam nudi povsem novo življenje. Vendar ta sreča še ni dovolj, zlasti za naše kmečko ljudstvo. Uvidevamo, da bo kmečko gospodarstvo šlo rakovo pot. Prehudo smo prizadeti z dohodnino in drugimi davki, vendar bi si dali tudi to dopasti, če bi le ceneje in lažje dobili naše vsakdanje potrebščine. Sladkor stane sedaj kg 8 K, sol 2 K, liter petroleja 5 K 70 v, cene obleke pa so naravnost gorostasno pretirane. N. pr. srednje-dobra moška obleka stane najmanjše 600—700 K, obuvalo 160 K, klobuk 120 K, spodnja obleka 120 K, skupaj čez 1100 K le za eno osebo. Zdaj pa če žetje družina 7 do 10 in še več oseb, lahko preračunate sami, koliko denarja mora imeti posestnik, da samo enkrat obleče svojo družino. Odkod naj vzame ta denar; kake so cene žita in drugih pridelkov?; Pšenična moka stane 5 K 40 v kg, koliko pa stane pšenica? Nikakor nismo več zadovoljni, da bi kdo predpisoval cene našim pridelkom, dokler moramo pri trgovcu plačati tiste cene, ki si jih je on sam določil. Čas je že, da se kmetje združimo v močno strokovno organizacijo in sami določamo cene našim poljskim pridelkom in naši živini. Cene hočemo zvišati tako visoko, kakor so jih zvišali trgovci za naše potrebščine. Ne potrebujemo nobenih prekupcev, ampak bomo prodajali naše pridelke naravnost državi oziroma konzumentom. Če je kmečki stan steber države, naj si država tudi prizadeva, da ohrani ta stan čvrst in zdrav.

Muropoljski kmetje.

Nove pošne pristojbine.

Opozarjamo občinstvo na ministrsko odredbo, ki določa zvišanje vseh pošnih pristojbin s 1. julijem t. l., da se izognejo naslovniki pomankljivo frankiranih pošnih pošiljk doplačilom. Vsi pošni uradi so dolžni dajati strankam v pristojbinskih zadevah potrebna pojasnila. V glavnih potezah objavljamo sedaj veljavno pristojbine: Pisma: do 20 g 30 v, do 40 g 60 v, do 60 g 90 v, do 80 g 120 v itd. za vsakih 20 g 30 v več. Dopisnice: 15 v za komad. Dopustne so tudi zasebno založene, če odgovarjajo po velikosti uradnim vzorcem. Tiskovine: do 100 g 10 v, do 150 g 15 v, do 200 g 20 v itd. za vsakih 50 g 5 v več do 2000 g. Vzorci: do 100 g 15 v, do 200 g 30 v, do 350 g 45 v. Poslovni papirji: do 200 g 30 v pristojbina se stopnjuje od 100 do 100 g za 15 v do 2000 g. Postranske pristojbine: priporočanje, povratnica, izplač. potrdilo, reklamacija za vsak slučaj 60 v. Ekspresne pristojbine: za pakete 2 K 50 v., za ostale predmete 1 K. Vrednostna (denarna pisma): pristojbina sestoji iz: a) pristojbina za priporočeno pismo iste teže, b) vrednostne pristojbine, c) dostavnine oziroma d) obvestnine. Nakaznice: do 25 K 25 v, do 50 K 50 v, do 100 K 60 v, 200 K 70 v, 300 K 80 v itd. za vsakih 100 K 10 v več do 1000 K in izplačilna pristojbina 10 v. Paketi: Pristojbina se računa: a) po teži, b) po označeni vrednosti, c) za dostavo, oziroma d) obvestitev in sicer: a) do 5 kg 1 K 50 v in za vsak nadaljni kg 60 v več, do 20 kg, težjih paketov pošta ne sprejema, b) do 100 K 25 v, do 500 K 50 v, do 1000 K 100 v, do 2000 K 120 v itd. za vsakih 1000 K 20 v več. Te pristojbine veljajo tudi za vrednost na pisma, c) brez vrednosti ali do 1000 K 1 K za vsakih nadaljnjih 1000 K označene vrednosti 10 v več, d) če odpade dostava, se zaračuna 10 v obvestnine namesto dostavnine. Povzetina: 20 v, od povzetnega zneska odbije naslovni urad še stroške za nakaznico. Vse pristojbine se plačajo že pri predaji, tako, da se naslovniku izreči pošiljka brez pristojbin.

V Ljubljani, dne 19. julija 1919.

Višji pošni ravnatelj: Dr. Debelak

Tedenske novice.

Naročnikom. Kakor smo že poročali v zadnji številki, so nas draginjske razmere prisilile k zvišanju naročnine. Odslej stane »Murska Straža« celoletno 15 K, polletno 7 K 50 v in četrtletno 3 K 80 v. Posamezna številka 30 v. Uverjeni smo, da nam ostanejo zvesti vsi dosedanji naročniki in da privabijo še nove naročnike v naš krog. V eni prihodnjih številki pričnemo objavljati nov roman, ki bo vsakomur mikavno in dobrodošlo čtivo. Širite torej naš list povsod, kjer se zanimajo za obmejne in prekmurske Slovence.

Usoda Špilja in špiljske železnice.

Dr. Fran Kovačič, ki se je vrnil iz Pariza, pojasnjuje v 59. številki mariborske »Straže«, da je morala naša mirovna delegacija v Parizu že februarja opustiti železnico med Špiljem in Obrajno, ker se ta zahteva ni dala opreti na tehtne razloge. Edin važnejši razlog, da nima Mursko polje nobene železniške zveze, tudi ni mogel obveljati, ker je v mirovnih pogojih izrecno zasiguran prost promet na taki železnici, ki mora preko druge države vezati dva dela ene države. Po sklepu miru bo torej mogoče potovati čez inozemstvo v Maribor. — Izguba te železniške proge nas je težko prizadela, vendar se moramo zadovoljiti s tem, kar smo dobili, zakaj naš položaj na mirovni konferenci ni bil tako rožnat, kot so nam ga slikali časopisi in pa dobrodušni optimisti. Vsekakor pa je treba nemudoma začeti z pripravami za novo železniško zvezo, ki bo tekla po naših tleh. Gotovo bodo Nemci stavili najrazličnejše ovire za osebni in blagovni promet preko njihovega ozemlja v Maribor. Tudi z naše strani nas bodo vezali potni predpisi, carinska kontrola in druge ovire, ki se bodo pojavile sproti, tako da bo ta proga navzlic vsem določbam za nas neuporabna. V tem oziru nam ne bo pomagala niti zveza narodov, temveč zgolj hitra in pametna samopomoč.

Notranji nemiri. Glasom uradnih poročil so se dne 22. t. m. uprli v Varaždinu in v Mariboru nezadovoljni vojaki. Vstaja je bila organizirana in plačana od nemškoitalijanske špijonske konvencije. Italijani so imeli pri Logatcu pripravljenih več divizij vojaštva, da bi v slučaju notranjih nemirov v Jugoslaviji zasedli celo Slovenijo in se polastili premogovnikov v območju Zidanega mosta. Ta načrt se je hvala Bogu izjalovil. Med vojaštvom je zopet zavladal red in mir.

Novi bankovci bodo gotovi meseca avgusta, tako da se bodo mogli septembra zamenjati z ostalimi bankovci.

Imenovanje polkov. Dosedaj so nosili naši polki razna imena (mariborski, celjski i dr.). Vsled sklepa ministr. sveta s: bodo od sedaj naprej označevali polki samo s številkami. Peštvo ima 23 polkov, artilerija 7, konjenica 8.

Za koncert mariborske Glasbene matice, ki se je vršil v radgonski hranilnici in na Petrov dan (dan invalidov), se je nabralo velike svote prostovoljnih darov, vstopnin, pri licitaciji itd. Navadno se ob vsaki javni prireditvi položi tudi javni račun. Ker upamo, da so vsi ti računi že sklenjeni in da je znan uspeh vseh teh prireditev, prosimo, da se isti objavijo v »Murski Straži« posebno pa, kako se je porabil event. čisti prebitek. Darovalci.

Ljudska knjižnica v Radgoni. Že dolgo se je čutila na narodni meji potreba javne ljudske knjižnice, ki bi lahko tekmovala s »Südmarkinimi« in »Schulvereinskimi« knjižnicami, za katere so tako vneto skrbeli naši nemškutarji. Žal da v prejšnjih razmerah ni bilo mogoče uresničiti te eminentne narodnoprosvetne potrebe in so se morali radgonski ter okoliški Slovenci, zlasti Prekmurci, zadovoljiti s skromno knjižnico izobraževalnega društva v Radgoni. Sedaj so se razmere znatno zboljšale; minila je nadvlada bahave nemške kulture in tudi v dolino zelene Mure se bo prismehljala jugoslovanska prosveta. Zato je postala potreba ljudske knjižnice v Radgoni tembolj pereča in se mora čimprej uresničiti. Ta knjižnica bo dobrodošlo prosvetno središče obmejnih Slovencev, zaeno pa najboljša šola narodnomlačnih rojakov, ki bodo videli lepoto in moč naše kulture, našega jezika, naše knjige. Ker pa pripravljani odbor nima nobenih gmotnih sredstev, se obrača tem potom na slovensko javnost s prošnjo, da omogoči obmejnim Slovencem v Radgoni in Prekmurju

Avstrija pred sodiščem.

(Konec.)

V Doljni-Tuzli je viselo na vejah nad 300 srbskih mrličev.

Samo general Potiorek je podpisal nad 3500 smrtnih obsodb.

Iz Dalmacije imenujem samo 3 nedolžne žrtve. Kapitan Agija iz Orebiča je bil kot priča zoper svojega poveljnika ladje Srzantiča telegrafično poklican v Boko Kotrsko. Pred 1 dnevom je prišel k svoji ženi, ki je bila v blagoslovljenem stanju in je imel komaj toliko časa, poljubiti svoje 2 letno dete. Srzantič je bil po strojevodji iste ladje, svojem osebnem sovražniku obdolžen, da se je izjavil v izdajalskem in srbofilskem duhu. Vprašanje sodnikov ali se je izjavil kapitan Agija tudi tako, je ta zanikal, pač pa je priznal, da se je večkrat pri mizi kritiziralo o strankah avstrijske vlade proti Jugoslovanom. Nato je bil tudi on obtožen, obsojen in čez 3 ure s Srzantičen ustreljen. Zaman je zagotavljal svojo nedolžnost. Rakev so zanesli pred njim, med tem koje pel duhovnik mrtvaške pesmi. Večkrat se je onesvestil in morali so ga vlačiti, dokler ni krogla končala njegovo življenje.

Enaka usoda je doletela Onizima Popoviča, ki je splošno znana. Zdravnik dr. Vrančan iz Hvara je bil aretiran in obdolžen, da je prevestno zdravil bolne Srbe, ki so prišli v zdravilišče in da je prijatelj Srbov. Bil je zaprt v trdnjavi y Sarajevu. Njegove muke v tej trdnjavi so morale biti nepopisne. Ko se je njegova nedolžnost spoznala in je bil oproščen, se je ubil v stanju omračenega duha v nekem hotelu v Sarajevu. Bil je močan krasen človek in značajan, nikdar ni bilo spoznati na njem duševnih slabosti. V ječi pa se mu je tako pristudilo življenje, da se je, pozabivši mlado ženo in otroke, usmrtil.

Evakuiranci iz Istre umirali so v Lipnici, Gmundu in Möllersdurfu vsled glada, mraza, tifusa in drugih bolezni. Istrski duhovnik Ljubomir Nikolič objavil je v hrvaški časopisih, da je samo v Gmündu in Möllersdurfu blagoslovil nad 2000 mrličev iz Istre in Hrvaške. Očividna priča je pripovedovala, da je videla v enem dnevu v neki baraki v Lipnici 41 mrtvih hrvaških otrok.

Medicinec Bajica Martinovič iz Črne gore pripoveduje, da je videl umirati 8000 evakuiranih Hrvatov iz Istre.

Kako se je v Južni Ogrski besnelo proti Srbom, dokazuje sledeče dejstvo: res. nadporočnik Marjan Minek, policijski uradnik iz Reke, ki je

bil prideljen vojnemu vojaškemu poveljstvu v Temešvaru, je v Pločinah ob Donavi ukazal umoriti 3 Srbe. Obtožba se ni glasila za umor, ampak je zlorabo uradne moči. Obdolženec pa je rekel, (glej uradni list 1293/15) da ni 3 temveč najmanj 303 Srbov dal umoriti iz zgolj patrijotičnih občutkov. Bil je oproščen, službeno ni bil poslan na fronto, temveč transferiran v ozadje in čez par mesecev je dobil avstrijski »Kronenorden«. Cela Srbija in Črna gora sta bili opušteni opustošeni in brezštevilo prebivalcev masakriranih in onečaščenih. Videl sem in slišal na lastne ušesa nekega častnika v gostilni »Tiroler« v Gradcu, ki je svojim kolegom kazal srebrne tobačnice, zlate medalje najvišjega črnogorskega reda Miloša Obiliča, pest srbskih bankovcev in druge dragocene stvari. Na vprašanje, kako je prišel do vsega tega, odgovoril je z zmagoslavnim usmevom: »Razume se, da je vse rekvirirano«.

Najbolje sredstvo za iztrebljenje našega naroda je bila lakota, katero so posebno pri nas namenoma še povečali. V Dalmaciji je lakota že tako velika, da odpirajo poštni uradniki pakete, kjer slutijo živila. Ta proces kraje in razdiranja stopa na dan, anarhija trka na vrata.

Vlada se hvali, da brani Dalmacijo proti sovražniku, in odposlanci prihajajo iz Dalmacije, da se ji zahvaljujejo. Ako pa bi smelo ljudstvo govoriti, tedaj bi reklo: »Nočemo take obrane, kinas obsoja na smrt lakote. Mi vemo, da branite našo zemljo, ne pa nas, in to za to, da bi potem naša zemlja služila za kolonije Nemcem. Zahvaljujemo se za ta kačji objem«.

Zakaj ne dovolite, da bi nam pomagali naši bratje iz Hrvaške? Zato, ker pošiljate živila iz Hrvaške v Nemčijo, ker ljubite bolj Nemce kot lastne državljane, ako so Slovani.

V Dalmaciji prirejajo lov na 12 letne otroke in jih uporaljajo kot voditelje tovarne živine v Albaniji. Najgroznejši prizor je, kadar prihajajo žandarji v hiše, da strgajo materam otroke iz naročja.

Srečni oni, ki bežijo še pravočasno v gore. V Splitu se je videlo veliko otrok od 12—16 leta, ki so jih iztrgali materam in jih hitro pometali na tam pripravljene vozove, med stokanjem otrok in staršev. Ako je skušal kdo teh otrok zbežati, pa so ga ujeli, je bil kot dezertier ovaden in obsojen.

Kot izgled navajam nekega Plavša iz Hrušovarja pri Sinju, ki je bil 12 let star in je bil na ta način tako vlovljen in obsojen. 13 leten

sin nekega Priče Jurella, ubogega epileptika, iz občine Sinj, je bil od žandarjev prijet in poslan v Cetinje, kjer je kot delavec umrl.

Glasom cesarskih predpisov so se smeli rekrutirati le otroci, ki so prekoračili 17. leto, vendar pa so žandarji lovili tudi 12 letne; župani pa so molčali, ker so imeli svoje tehtne vzroke za to. Mogel bi še nesteto slučajev navesti, pa nimam časa za to.

Iz vseh teh vzrokov zovem tebe, Avstrija, v teh usodepolnih trenutkih pred sodbo svetovne zgodovine. Svoji lastni državljani te naj sodijo, radi tega predlagam, sledečo resolucijo:

Državni zbor mora takoj izvoliti iz svoje srede komisijo, v kateri bodo vse stranke enako zastopane, obstoječe iz 25 udov, kateri morajo vse jugoslovanske dežele prepotovati in statistično in vestno dognati, sledeča raziskavanja:

1. Koliko ljudi je bilo eskortiranih?
2. Koliko brez procesa na različne načine umorjenih?
3. Koliko jih je bilo obsojenih iz političnih vzrokov in na koliko let težke ječe?
4. Koliko jih je bilo interniranih?
5. Koliko jih je bilo konfiniranih?
6. Koliko jih je bilo evakuiranih?
7. Koliko jih je umrlo v ječah, hišah za internirance vsled lakote in bolezni?

Komisija mora vestno dognati vsako škodo plenitve, neplačane rekvizicije in vse druge zločine v teh deželah in poročati zbornici, da ta razžaljenim votira primerno odškodnino in da krivce, v prvi vrsti odgovorne ministre eksemplarično kaznuje.

Ti pa moje ljudstvo, čigar uničenje so sklenili kolovodje izvesti, bodi mi, kakor vedno potrpežljivo, in dobilo bodeš kmalu plačilo za vse tvoje nepopisno trpljenje. Nikdar več ne bo bode mogoče, da bodo kruti tuji kot satrapi vladali na tvoji zemlji, da bodo poniževali tvojo čast s korupcijo in gladom in te prisilili, jim pokazati municipalično čast; nikdar več ne bo mogoče, na tvoji zemlji proti tvojim plemenitim sinovom izdajati proskripcijskih listin in povzročati najgnusnejšo vseh gnusob t. j. denunciacijo in z žuganjem demoralizirati slabiče.... Nikdar več naj se ne zgodi, da se bodo streljali brezštevni nedolžni ljudje, da se bodo tvoji sinovi trumoma gonili v prognanstvo in tam lakote umirali. Nikdar več ne bo mogoče, na tako surov način teptati vse naravne in ustavne zakone, ker se bliža ura, ko bodo zmagale moči svetlobe nad močme teme.

Strašni dan.

Ruski spisal K. M. Stanjukovič.

(Dalje.)

Navzlic vsej grozi situacije ni bilo med posadko tiste panike, ki običajno zavлада v takih trenutkih. Mornarje je tudi sedaj držala na vajetih stroga disciplina, katere so bili vajeni in je zadostovalo, da je bil kapetan med njimi, da starejši častnik, poveljnik straž in stari kormilar niso zapustili svojih mest, pa so se že vedeli obvladati. Stisnili so se v čredo kot prestrašene ovce in so z genljivo pokornostjo obupancev upirali svoje oči na kapetana.

Med sprednjim in srednjim stožerjem in pod poveljniškim mostičkom so stali častniki z bledimi, vsled obupa in groze spremenjenimi obrazi. Še uro prej vesel, smehljajoči se poročnik Snitkin je trepetal s vsem svojim tolstim telesom kakor v groznici in je bil tako prevzet od strahu, da so se mu šibila kolena.

Pogosto se je križal in gledal žalostno, neodločno na ostale, pa kakor bi se sramoval svoje plašljivosti, se je skušal smehljati, toda na mesto smehljaja so se mu samo izpačila usta. Doktor Platon Vasiljevič je mežal z očmi, kot bi mu bile pravkar zbolele, na to pa se je z neko pohlepno radovednostjo zagledal na morje in zopet zamežal. Neskončno tožen izraz je ležal na njegovem razumnem, simpatičnem obrazu. V glavi so se mu podile misli na mlado ženo in pa prepozno kesanje, da se je podal na morje. »Čemu? Čemu?« je ponavljal glasno in zopet mežal z očmi. Nyrkov, ki se je malo prej veselil, da se je tako srečno rešil s svojim čolničkom, je skušal sedaj skriti nov, še strašnejši strah pred bližajočo se smrtjo. Sramoval se je pokazati pred neustrašenim kapetanom, pred častniki in mornarji, da se boji za svoje mlado življenje, toda stalo ga je neverjetno mnogo truda, da se

je mogel kazati mirnega in vedno na smrt pripravljene, »kot se spodobi za možatega mornarja«. V resnici pa je čutil, kako tesno mu je postajalo pri srcu in kako mu je mraz bolj in bolj lezel v ude. »Sramota, sramota!« se je mislil ter z brezupno, nemo molitvijo obračal svoje žametne, temne oči proti nebu, tja k črnim, vihrajočim oblakom. Toda tudi tam je videl smrt, tudi z neba je grozil neizprosni konec vsega.... Docela mlad mornar Aretjev, skoraj še deček, ni mogel verjeti, da bo treba zapustiti svet. Čemu? Je tako mlad, poln življenja.... Spomnil se je na ostarelo mater, na sestro Sonjo, na brata gimnazijca Kostjo, na malo obednico, na uro z kukavico, ki je visela v obednici; spomnil se je, kako toplo in prijetno je tam, kjer ga vsi ljubijo — in solze so mu tekale po licu. Obrnil se je, da bi ostali ne opazili solza, ampak zadržati se niso dale. Višji topničar in višji strojnik, oba že priletna, sta pritekla navzgor in ko sta bila opazila položaj parnika, sta se vrnila v svoje kajute in jela spraviti v žepe denar in druge dragocenosti. Oba sta imela v Kronstadtu obitelji.... Ves čas sta štedila; le redkokdaj sta zapustila parnik, samo da ni trebalo izdajati denarja in je tem več ostalo za njune svojce. Ko sta nabasala žepe, se jima je zdelo, da sta storila najvažnejše; šele potem je nastopila zavest, da je itak vse izgubljeno in ni ne za denar, ne za njiju nobene rešitve več, le obitelji tam daleč za morjem še čaka žalost in beda.... Oče Spiridonij, okrogel in rejen mož, ki se je izza dolgega posta v samostanu opomogel pri dobro obloženi častniški mizi, se je naslonil blizu poveljniškega mostička in je s polglasnim trepetajočim glasom šepetal svoje molitve.

Častniki in mornarji so upirali svoje oči na kapetana.

In zdelo se je, da so govorili njihovi pogledi: »Ti nas reši!«

V.

Kot razdražen volk se je oziral kapetan, bled in jezen, gorečih oči, še vedno se premagajoč in miren kakor bi zrasel z mostičkom, krog sebe ter iskal rešitve svojim ljudem in parniku. Zdelo se je, da čuti in razumeva te poglede, ki so se uprli vanj in zopet mu je prišlo na misel, da je on kriv te strašne nesreče; pri tej misli so se bolešno skrčile mišice na njegovem napetem, silno resnem obrazu. Zdelo se mu je, da res ni rešitve. Ni minilo več kot minuta, kar je parnik letel k skalovju, in vendar kapetan, ki je preživel v tej minuti celo večnost, ni mogel najti nobenega izhoda.... Še deset minut in klipper zadene ob skalovje, kjer nastopi splošna smrt....

Ampak nepričakovano so našle njegove oči neveliki zaliv, ki je segal v obalo proti desni strani. Njegov obraz se je hipoma zjasnil in še tisti trenutek je kriknil z močnim, sigurnim glasom poveljnika: »Razpnite jedra! Jambore k vrvm!... Urno! Vsaka minuta je dragocena, fantje!« je pristavil.

Ta samozavestni glas je vzbudil v vseh neko nejasno upanje, čeprav ni nikdo razumel, čemu se razpenjajo jedra.

Le stari kormilar, ki se je bil že pripravil na smrt in je kakor vedno stal pri kompasu, se je ves pretresel in z navdušenim občudovanjem pogledal kapetana.

»Rešil je nas«, si je mislil, veseleč se kot stari morski volk kapetanove iznajdljivosti, ko je uganil, za kaj gre.

Kormilar je zopet oživel ter se zagledal na oni mali zaliv, skoraj zakrit z visokimi bregovi.

(Konec prihodnjic.)

Naj je ruska revolucija komu ljuba ali neljuba, je vendar memento mori za vse absolutizme.

Bog prihaja in zidovi Civitas Dei se svetlikajo v žarkih vshajajočega solnca. Ti bodeš moje ljudstvo, v božji državi, kjer bodo vsi narodi bratsko zastopani in našli svojo prostost. Zaslužilo si jo z negativnim plebiscitom, odkupilo si sebe, ker so čuvaj vsega hudega in zlega gnali tvoje sinove na vislice, v ječe in prognanstvo, s čemur so jasno dokazali, da so nezmožni vladati druge narode.

Veliko si trpelo moje ljudstvo. Cvet tvojih sinov si izgubilo, a naj te tolaži tvoja vzvišena vila:

Ne plačite moje hčeri drage!

I ako su ódleteli ždrali,

ostali su tiči ždraliči,

gojit čemo tiče ždraliče,

naše pleme izginut neće!

Razne vesti.

Dve leti trajajoč ogenj. Iz Omska javljajo, da že dve leti gore naftini vrelci v kraju Grozni. Ogenj je nastal l. 1917. in še vedno traja. Gori pet vrelcev, ki so dajali dnevno 250.000 pudov nafte. Dnevna škoda znaša 2 milijona rubljev. Gora Elbrus je vsa v plamenu.

Muha v kozarcu. Ako dobi Španec muho v kozarcu, vstane jezen in se odstrani, ne da bi pil. Francoz vlovi muho z dvema prstoma in jo ubije, potem pa natakarja ozmerja. Anglež izlije pivo ali vino ter zahteva nov kozarec. Nемеc vrže muho proč in izpije, Kitajec pa najprvo poje muho in potem izpije pivo ali vino, kjer se je kopala muha.

Kako dolgo žive ptice. Kakor so naravoslovci dognali, žive od vseh ptičev najbolj dolgo ujede in pa rodnost ptiči, in sicer: labud živi 150—200 let, sokoli, orli, skopci 120 do 130 let; veliki povodni ptiči živijo čez 100 let, krokariji po 80 let, kukavica po 32 let, sraka 25 let, domača kokoš 15—20 let, puran 16 let, fazan 15 let, golob 10—12 let, drobni pevci 8—10 let.

Španska bolezen. Lansko leto je divjala pri nas, sedaj pa se je preselila v najbolj oddaljene kote sveta, n. pr. v Avstralijo. V glavnem mestu Sydneyu lži pol prebivalstva na španski bolezn. Ves promet in vse delo je omejeno. Kraljevski namestnik lord Jehioe se je podal na službeno potovanje v severno Tasmanijo, toda kakor hitro je zagledal kopno, so mu oblasti Tasmanije želele dobrodošlico in ga prosile, naj se vrne, da ne zanese te bolezn v mirno Tasmanijo. Lord je seveda takoj odpotoval, ampak tudi v Sidney se mu ni ljubilo. Zato je križaril po morju in ni vedel kam bi se obrnil.

Različen ukus. Razni ljudje imajo razno slast do jedi. Nam je n. pr. podgana ena najbolj zopernih stvari, pri Kitajcih pa je kot priljubljena sladčica pogosto na mizi. Na severnem Nemškem ne marajo za polže, a južnim Nemcem in Čehom so polži jako tečno postno jedilo. Žabje krake cenijo pri nas le ta ali oni sladkosnednež, Francozi pa jih sploh radi jedo in sicer ne samo krakov, temveč tudi kos hrbta. Amerikanci so veliki prijatelji morskega prašiča. Gnezda indijskih lastavic so domačiom sladčica, nam bi gotovo ne bila. Pariški sladkosnedeži zaužijejo na leto 5000 martinčkov in 8000 močeradov pa se ne smemo čuditi, če jedo v neki japonski pokrajini mlade čebele kot sladčico in na Kitajskem mlade miši pomazane z medom. Sicer pa je pregovor »sila kola lomi« prignal tudi izbirčne Parižane leta 1871., ko so Nemci oblegali Pariz, tako daleč, da so uživali podgane, miši in drugo nesnago. Praviijo, da je želodec prenesel tudi takšno hrano.

Visoka starost. Največ starih ljudi najdemo v Kaliforniji, kjer pride na tri milijone prebivalcev 300 starcev, ki so dosegli 110—120 let. Vzrok: izvrsten zrak, izborna klima ter plodnost tla. V Evropi ima največ starcev Bolgarija. Nekateri zdravniki trde, da je temu vzrok uživanje kislega mleka, ki je Bolgaróm najbolj priljubljena jed. Po teoriji znanega Rusa prof. Mečnikova žive namreč v človeškem črevesu neke posebne glivice, ki se silno množe in povzročajo predčasno ostarelost človeškega rodu. Dokler so ljudje živeli bolj priprosto ter kot pastirji in poljedelci uživali veliko mleka, je bila tudi navadna človeška starost veliko večja. Kislo mleko uničuje te črevesne glivice in pri stalnem uživanju krepi človeško telo, da se učaka visoke starosti.

Kaj bo z lasmi? Plešastih moških je vedno več. Koliko skrbi, težav, sitnosti in stroškov je združenih s plešo. Vsa sredstva proti pleši so bila brezuspešna. Ameriški zdravnik dr. Kromarjer pravi, da pride čas, ko bo las na moški glavi popolnoma zmanjkalo. Lasje so le nepotrebni preostanek iz prvotne človeške dobe. Tekom tisoč let bodo vsi naši potomci brez las, lasje na glavi se bodo smatrali za nekaj divjaškega, za ostanek barbarizma. Kaj pa bodo začele ženske?

S topom na razbojnike. V avstralskem mestu Gleuowanu so lovili tatove, vlomilce in razbojnike. Vsa ta lepa družba se je bila zabarikadirala v velikem hotelu sredi mesta. Redarji niso nič opravili, vojaštvo tudi ne. Ni preostalo nič drugo nego priti s topom, ki je raznesel poslopje. V boju z Topovi je padlo 9 redarjev in nekaj vojakov. Odškodnina za razbito veliko poslopje je znašala 2 milijona in 300 tisoč kron.

Pred poroko. Nekim je usoda zelo nenaklonjena, tako n. pr. gospodični Dori D., ki je pred nekaj leti umrla na Škotlandskem v starosti 98 let. V mladosti bi se imela trikrat poročiti, a je vendar ostala neomogućena. Šestnajst let staro je odpeljal sin bogatega posestnika, a jo je oče dohitel in pripeljal domov. Dobila je drugega ženina, a ta je bil malo pred poroko vržen s konja in se je zlomil vrat. Tretji ženin pa jo je na dan poroke zapustil in se odpeljal z drugo deklico. O izdajstvu je zvedela Dora rayno v trenutku, ko je stopila v voz, ki bi jo naj peljal v cerkev. Z ranjenim srcem se je učakala visoke starosti. — Nekateri se poroke silno boje. Nek boječi gospod Sonnenmann iz malega mesteca na Nemškem se je na dan poroke rajši pustil povoziti od vlaka, kakor pa da bi stopil v zakonski stan. Angleža Henry Richarda so morali sorodniki vleči v cerkev, akoravno je popil preje več kozarcev likerja, da bi se opogumil.

Solčni mrk v vojašnici. Neka garnizija je imela učenega poveljnika, ki je hotel povodom solčnega mrka seznaniti svoje moštvo s tem naravnim pojavom, o katerem je imelo jako čudne pojme. Ker pa je sam bil službeno začrčan, je naročil poročniku, naj razloži moštvu, zakaj solnce potemni, čes, da to ni delo čarovnic. Poročnik, mlad fant, pa ni smatral solčnega mrka za tako važnega, da bi moral njemu na ljubo čepeti v vojašnici, pa je ukazal svojemu naredniku: »Na ukaz g. polkovnika razložite moštvu, da je danes ob 3. uri solčni mrk in da je to popolnoma naravna prikazen. Nihče ne

sme misliti, da to delajo čarovnice ali kaj podobnega. Ste razumeli?« — »Da, gospod poročnik!« V resnici pa je bil narednik sam v zadregi, ker ni še nikdar razmišljal o solčnem mrku. Toda povelje je povelje. Skliče torej moštvo in ko so se fantje zbrali, zgrmi s poveljujočim glasom: »Vojaški! Danes ob 3. uri bo na ukaz gospoda polkovnika potemnelo solnce. Nihče naj ne misli, da je to naravna prikazen; če pa kdo smatra, da čarovnice delajo temo na solncu, pride k raportu, zakaj g. poročnik je rekel, da se tako ne sme misliti. Ker pa ne vem, kaj namerava gospod polkovnik s svojim solčnim mrkom, ukažem, da ostaneta ves čas v vojašnici in imate puške pripravljene. Ste razumeli?! Odstopite!

Kako bo z denarjem?

V mirovni pogodbi, ki je bila v nedeljo izročena Nemški Avstriji, se nahajajo tudi določbe o bankovcih in sicer: Vse nanovo nastale države morajo tekom dveh mesecev na svojem ozemlju nahajajoče se bankovce žigosati in jih tekom 12 mesecev zamenjati za lasten denar. Denar, ki se vzame iz prometa, se mora oddati obnovitveni komisiji. Avstro-ogrska banka se ima takoj likvidirati. Bankovce, nahajajoče se dne 15. junija 1919 v inozemstvu, prevzameta Nemška Avstrija in Ogrska same. Vsaka država obdrži na svojem ozemlju se nahajajoči drobiž. Civilni in vojaški vpokojenci starega cesarstva, ki so si na podlagi te pogodbe pridobili drugo državljanstvo ali si ga še pridobe, nimajo glede svoje pokojnine od Nemške Avstrije ničesar terjati.

Gospodarstvo.

Na številna vprašanja naznanja vodstvo Gospodarske zadruge, da se bo zadržna trgovina otvorila še le za kake 4 tedne. Trgovske prostore, kateri so še se komaj najeli, je treba preurediti, nabaviti se mora za trgovino potrebno pohištvo, naročiti se mora razno blago in nastaviti se morajo trgovske moči. Vsak toraj lahko uvidi, da je treba premagati še mnogo dela in ovir, predno lahko začne trgovina redno poslovati. Zagotovljen pa naj bo vsakdo, da mu takoj ne bo treba poslušati surovih besed in da se blaga, kar bo ga v zalogi, ne bo pred nikomur skrivalo, kakor se to danes pri nekaterih trgovcih dogaja.

Nemško-avstrijski denar v Jugoslaviji ni zakonito plačilno sredstvo temveč se ga mora smatrati ravnotako za tuj denar, kakor n. pr. turškega ali japonskega. Javni uradi ga sploh ne sprejemajo in tudi v zasebnem promotu ga težko spraviš iz rok. Zato opozarjamo prebivalstvo na ugodno priliko, da si izmenja ves nemško-avstrijski denar pri Posojilnici v Gornji Radgoni, katera izvršuje ta posel ter si za to zaračuna le malenkostne stroške.

Nabirajte

za Ljudsko knjižnico v Radgoni.

Krma in Mastin

Da krmo živina, kokoši, pure, goske lažje prebavijo, da je potem meso in mast za uživanje boljše, da je tvoritev jajc in mleka boljše, se primeša krmi enkrat na teden ena pest MASTIN-A. 5 zavitev Mastin-a zadostuje za odgojo in rejo enega vola, krave, svinje, konja za 6 mesecev. Mastin je dobil največje odlikovanje v Londonu, Parizu, Rimu in na Dunaju. Na tisoč gospodarjev ceni in kupuje ponovno Mastin. Ako ga nima lekarnar ali tvoj trgovec, piši potem z dopisnico po 5 zavitev Mastina za 15 kron, poštnine prosto na: **Lekarno Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko**, katera z vsako pošto razpošilja naročila na vse strani sveta. 20—10

Posojilnica v Gornji Radgoni

Rentni davek plačuje Posojilnica sama. Daje posojila na vknjižbo, na osebni kredit, na zastave in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji. — Stanje hranilnih vlog nad 5 milijonov kron. — Račun kr. čekovnega urada v Ljubljani št. 10.593

Trgovci in drugi, ki imajo v Nemški Avstriji bodisi za naročeno blago, bodisi kaka druga plačila, se opozarjajo, da lahko nakažejo ta plačila potom Posojilnice. — Račun poštnice hranilnice na Dunaju št. 93.871

obrestuje hranilne vloge po 3 %.

uresničenje te davne želje in važne potrebe z primernimi denarnimi prispevki in darili. Imena darovalcev se objavijo v »Murski Straži«. Prispevki se pošiljajo na naslov: Alojzij Neudauer, tajnik Posojilnice v Gornji Radgoni ali pa uredništvu »Murske Straže« v Radgoni. Slovenske časnike prosimo za ponatis teh vrstic.

Ustanovitev „Slovenskega pevskega društva“ v Radgoni. Dne 23. t. m. se je ustanovilo v Radgoni v gostilni g. Karla Genur »Slovensko pevsko društvo«. V odbor so bili enoglasno izvoljeni sledeči gospodje, gospe in gospodične: Dr. Radovan Brenčič, predsednik, Dr. Fran Steinfelser, podpredsednik, Ludvik Klinc, tajnik, Fran Domajnko, knjižničar, Janko Čirič, pevovodja, Berta Menhart, arhivarka, Jernej Vengust, Hubert Jurkovič, Mijo Potočnik, Josip Rančigaj, Marica Domajnko, Genofefa Horvat, Anica Trojnko, odborniki, Franjo Sever in Ivan Malgaj, računski pregledovalci.

Zakaj primankuje sol? Sol oskrbuje za celo državo uprava državnih monopolov v Beogradu, ki postopa precej enostransko in je zato nastalo v posameznih deželah, posebno na Slovenskem, veliko pomanjkanje soli. Kakor za vse uvozno blago, je navrgla centralna vlada tudi za sol visoko potrošarino, razum tega pa skuša zabraniti uvoz iz inozemstva, kot n. pr. v slučaju Gospodarske zveze, ki je naročila 10 vagonov soli, a carinarnica v Mariboru ni dovolila prevoza. Poslanec dr. Hohnjec je v Narodnem predstavništvu zahteval, da se potrošarina za sol ukine in dovoljuje uvoz zasebnim trgovcem in družbam tako dolgo, dokler ne bo mogla uprava državnih monopolov sama zadovoljiti tozadavne potrebe. Finančni minister je sedaj to dovolil.

Cena žita v Avstriji. Prevzemna cena za pšenico in rž se je določila na 130 K, za ječmen in oves pa na 113 K za meterski stot.

Razpuščena zadruga. V četrtek, 24. julija se je vršil v občinski pisarni v Gornji Radgoni občni zbor zadruge »Spar- und Darlehenskassenverein Oberradkersburg«, katero so ustanovili pred 18 leti naši narodni nasprotniki. Zadruga je pred vojsko še razmeroma dobro gospodarila, pripravila si je okoli 13.000 K rezervnega fonda, v teku vojske pa je popolnoma dogospodarila. V času, ko so povsod že vsi denarni zavodi šli z obrestno mero globoko navzdol, so držali mogotci pri tej zadruzi obrestno mero še vedno na stari višini, to pa radi tega, ker so imeli sami vložene velike svote lastnega denarja, kateri se jim je na ta način obrestoval, kakor nikjer drugod. Za svoj lasten denar pri »Verbandu« v Gradcu pa je dobivala zadruga le nizke obresti. Potem seveda ni čuda, da je šlo gospodarstvo močno navzdol. Da bi pretečo nevarnost preprečili, sklenilo je prejšnje načelstvo in nadzorstvo, podpisati na V. avst. vojno posojilo 60.000 K, vkljub temu, da so z rezervnim zakladom podpisali že prej 14.200 K vojnih posojil, misleč, da bo jim neslo vojno posojilo visoke obresti; na drugi strani pa pomagajo Nemcem v vojski proti nam. Pri tem pa niso imeli sreče. Avstrija in Nemčija sta vojsko popolnoma izgubili, kedo bo plačeval vojna posojila in koliko se bo za nje dobilo, tega danes še nihče ne ve. — V takih razmerah in ker kot protinarodna zadruga danes itak nima več obstanka, položili so zadržniki to zadrugo na mrtvaški oder, to je, občni zbor je sklenil, da se naj razpusti. — Likvidacijski odbor, ki se je izvolil na tem občnem zboru in ki obstoji iz gg. Alojza Neudauer, posoj. tajnika, Hinkota Požun, notarja v Gornji Radgoni in Matjaža Kolar, posestnika in gostilničarja v Črešnjevcih ima nalogo, izterjati vse zadržne terjatve ter poplačati tudi vse zadržne dolge, to so v prvi vrsti branilne vloge. Vlagatelji bodo dobili nazaj ves svoj denar. Le zadržniki bodo skoraj gotovo izgubili svoje deleže, kateri znaša za osebo 10 K in najbrž bo še moral doplačati vsak zadržnik neko majhno svotico, morda 20 do 30 K, da bodo pokriti vsi zadržni dolgovi. — Zguba še radi tega ni večja, ker bodo morali plačati vojno posojilo 60.000 K člani starega načelstva in nadzorstva, kateri so to vojno posojilo proti določbam pravil podpisali. Za slučaj, da bi se ne posrečilo naložiti tega vojnega posojila članom prejšnjega načelstva in nadzorstva, bi bila izguba seveda neprimerno večja. Tak je konec zadruge, katera ni bila zgrajena na zdravi podlagi, katera ni nastala iz krajevne potrebe temveč je bila ustanovljena le kot bojna, protinarodna zadruga. Ljudstvo pa v njega lastnem interesu opozarjamo, da se radi tega naj ne razburja in ne sodi takoj o vseh zadrugah enako. Pribiti moramo, da ni boljših gospodarskih organizacij, kakor so ravno zadruge. Člani morajo biti le previdni, koga izvolijo v načelstvo, komu zaupajo vodstvo in gospodarstvo pri zadruzi. Saj bi tudi ta zadruga ne končala tako, ako bi nje voditelj ne podpisali za njene razmere neprimerno visoko svoto vojnega posojila. Edine to je bilo vzrok poloma.

Zlata maša pri Sv. Ani na Krembergu. Dne 24. julija je obhajal preč. g. dekan dr. Anton Suhač 50 letnico mašnikovanja. Čilemu jubilarju, ki je bil vedno kremenit narodnjak na skrajni severni meji, želimo še mnogo leta v svobodni domovini.

Dobrovoljna sokolska legija za Medjimurje v Štrigovi je po svojih odposlancih izjavila uredništvu, da dopis iz Štrigove v zadnji številki »Murske Straže« ne odgovarja resnici,

Najnovjša poročila.

Beogradska vlada odstopi.

Beograd, 29. julija. Vsled sporov med staroradikalci in demokrati se nahaja Protičevo ministerstvo v demisiji. Pričakuje se nova koalicijska vlada, ki bi naj obsegala staroradikalce, Narodni klub in Koroščevo skupino.

Dr. Renner — minister zunanjih zadev v Nemški Avstriji.

Ljubljana, 30. julija. Kakor poročajo iz Dunaja, je nemškoavstrijska narodna skupščina sklenila z vsemi glasovi, imenovati znanega socialističnega voditelja dr. Karla Rennerja ministrom zunanjih zadev.

Boji na Ogrskem.

Ljubljana, 29. julija. Boljševiki so bili ob reki Tisi poraženi od rumunskih čet. Umikajo se v največjem neredu. Rumuni so zajeli mnogo ujetnikov, topov, strojnic in metalcev min. Del ogrskih čet je utonil v Tisi.

Ljubljana, 30. julija. Pri Ostrogonu so se zopet začele sovražnosti med ogrskimi boljševiki in Čehoslovaki.

Boljševiki mobilizirajo v Prekmurju. (Izvirna poročila.)

Ljutomer, 31. julija. Iz Prekmurja prispeli begunci poročajo, da so Madžari odredili mobilizacijo od 18. do 45. leta. Slovenski fantje in možje se branijo vstopiti v rdečo armado. Več jih je ušlo čez Muro in pristopijo k prekmurški legiji, ki se ustanavlja.

Ljutomer, 31. julija. Provincialna boljševiška glasila v Egersegu in drugje objavljajo cele članke o dogodkih v Varaždinu in Mariboru. Dobi se vtis, da so tudi madžarski boljševiki imeli svoje prste vmes, ker se tako navdušeno zanimajo za te dogodke.

Mursko Središče, 31. julija. Po semkaj došlih poročilih se je obenem z mobilizacijo pričela stroga rekvizicija žita. Boljševiki bodo spravili ogromne količnine živil iz Prekmurja, ako jih pravčasno ne zaloti jugoslovanska okupacija.

marveč izvira iz nepoučenosti našega dopisnika. Legija, ki se je udeležila tudi obrambe Radgone, je priredila dne 6. julija veliko slavnost v čast sv. Cirilu in Metodu, ki je v vsakem oziru uspela in s svojim programom dobro delovala na ljudstvo. — Popravljamo rade volje, ker nočemo nikomur delati krivice, dopisnike pa prosimo, da poročajo čisto in nepristransko resnico.

Pritožba kadilcev. Že dva meseca nismo dobili tobaka. Kaj nameravajo merodajni krogi z tako slabo preskrbo trafik, ali ni itak dovolj razburjanja med prebivalstvom? V ormoškem okraju so dobili kadilci tekom zadnjih dveh mesecev že trikrat zadostno množino tobaka, v ljutomerskem in gornjeradgonskem okraju pa niti ene cigarete. Pozivljamo odločno, da se napravi red. — Kadilci.

Konec Turčije. Iz Pariza poročajo, da se Turčija državnopravno popolnoma razpusti in njeno ozemlje razdeli med zaveznike. Tako je propadlo tudi to nekoč tako mogočno cesarstvo!

Wilson se vrne v Evropo. »Temps« poroča, da pride Wilson k slavnostni proglasitvi Zveze narodov v Evropo. Predsednik pride bržkone v Genf in bo vodil prvo sejo Zveze narodov.

Železniška nezgoda. V pondeljek zvečer je osebni vlak v bližini Šratovec med postajama Gornja Radgona in Radinci skočil s tira. Poškodovanih je več vagonov in lokomotiva. Potnikom se ni nič zgodilo.

Osebna vest. G. Jernej Vengust, asistent pošt. urada v Radgoni, je imenovan oficijalom. Čestitamo!

Tihotapstvo. Iz Slov. Gorice nam poročajo, da kmetje iz Zenkovec, ki dobivajo živila pri jugoslovanski aprovizaciji v Radgoni, vtihotaplajo sladkor, sol, moko in mast v Nemško Avstrijo. Sol prodajajo kg po 4 K, za moko, ki stane nekaj čez 5 K, dobe pri kg čez 15 K. Ali naša aprovizacija res ne more onemogočiti tega zlorabljanja?!

Čebelarstva podružnica za gornjeradgonski okraj s sedežem pri Sv. Jurju ob Šč. priredi dne 3. avgusta po večernicah veliko čebelarstvo zborovanje pri čebeljaku g. Alojzija Korošaka pri Sv. Jurju. Predaval bode g. pot. učitelj Ivan Jurančič. Vsi čebelarji, od blizu in daleč, povabljeni! — Odbor.

Gospodarska zadruga v Gornji Radgoni. Kakor smo občane občine Šratovci-Mele v zadnji številki pokarali, ker še nobeden ni pristopil k Gospodarski zadruzi, tako jim moramo dati danes priznanje. Pri sprejemanju zadružnikov, ki se je vršilo za to občino pretečeno nedeljo v Šratovcih, se je prijavilo 34 zadružnikov, ki so vplačali približno 3000 K deležev. Takega števila zadružnikov nima dosedaj še nobena občina.

Prihodnjo nedeljo, 3. avgusta se vrši prejemanje članov za Gospodarsko zadrugo za občino Črešnjevci ob 4. uri popoldne pri g. Šantl-nu, za občino Orehovci ob 5. uri popoldne pri županu g. Hamler. Pridejo naj vsi občani iz Črešnjevca, Orehovca, Orehovskega vrha (Pressberg), Ptujске ceste, in Žabnjaka.

Vinogradniki. Vsled preobilnih padavin se je pojavila peronospora, ki je tembolj nevarna, ker se vsled vremena še vedno ne more škropiti. Ako ne bo vreme ugodnejše, bomo imeli letos še hujšo kislico kot lani.

Tobak saditi je v smislu naredbe finančnega ministrstva strogo prepovedano.

Opozoritev zaradi občinskih vojnih posojil. Županstvo mesta Ormož je prejelo od centralne banke nemških hranilnic poziv, naj zaradi kuponov vojnega posojila, katero je občina svoj čas podpisala, vpošlje od sedajnih zastopnikov občine podpisano izjavo, zaradi obračuna anuitete pri komunalnem kreditnem zavodu v Gradcu. Kar so podobne pozive morebiti dobile tudi druge občine, ponovno opozarjam, da po začasni odredbi deželne vlade v Ljubljani in z ozirom na stališče vlade v Beogradu še ne vplačana, za komunalni kreditni zavod v Gradcu podpisana vojna posojila z ozirom na nezakonitost postopka od naše strani niso priznana, in da bi ravnal vsak zastopnik kater-koli občine le na lastno nevarnost in tudi gmetno odgovornost, ako bi podal kljub temu kako za občino obvezno izjavo glede vojnih posojil. — Predsednik likvidacijske komisije SHS za Štajersko v Celju.

Dopisi.

Sv. Jurij ob Ščavnici. V nedeljo, dne 20. julija, sta se poročili sestri Tonika in Tilika Trstenjak iz ugledne Trstenjakove rodbine v Kraljčevcih. Na potu k poroki so čez cesto potegnili vrv in svatje so morali odkupiti nevesti s tem, da so darovali 28 K za Ciril-Metodovo družbo. Novoporočencem Dolanič-Trstenjak in Kurboš-Trstenjak pa želimo obilo sreče!

Dopisi z fronte. Slovenski fantje, ki branimo Korotan, smo imeli te dni srečo, pozdraviti v svoji sredi priljubljenega generala Majstra, osvoboditelja Maribora in Koroške, ljubljena naše vojske. Prišel je med nas in se prijateljsko pogovarjal z vojaštvom. Vsi smo navdušeni zanj in si pojemmo: »Mi smo fantje, smo vsi soldati, ki za Majstrom pojdejo!« Vsem zavednim jugoslovanom pošiljajo iskrene pozdrave iz Korotana v imenu 6. čete kr. pešpolka št. 45 Slavko Senčar in Gustl Kozole. — Z druge strani so nam poslali naši fantje, branitelji tužnega Korotana, neveselo poročilo o vesteh, ki jih dobivajo z doma, iz ljutomerskega okraja, o večenju muropoljskih deklet, zlasti v okolici Gornje Radgone. Upamo, da se te pritožbe tičejo le nekaterih pokvarjenih deklet, druga pa bodo vedela ohraniti staro čast in poštenje slovenskega ženstva.

Listnica uredništva.

Korotan. Dopise skrajšali, ker smo nadstrankarski list, ne moremo objavljati napadov na glasila posameznih strank. — Raznim dopisnikom. Osebnih napadov ne objavljamo.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Mariboru

Delniška glavica K 15.000.000.—

Centrala v Ljubljani

Rezervni fondi nad K 4.000.000.—

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun s 3°/₁₀
brez odpovedi, proti trimesečni odpovedi s 3¹/₄ ^o/₁₀ čistih

Daje trgovske in aprovizacijske kredite
Izvršuje vse bančne transakcije

VINO

rizling in črno dalmatinsko, od 56 litrov naprej, ter sadjevec in kisló vodo razpošilja po najnižji ceni podjetje

Silva vreclec Guštanj.

Kupijo se stari zamaški.

Obleka

za moško osebo, popolnoma nova, sive barve, 2 para čevljev v dobrem stanju italijanskega izvora in drugi različni predmeti se prodajo po nizki ceni. Kje, pove upravnistvo »Murske Straže«.

Rdeče maline

za eksport kupuje „BALKAN“, trgovska, špedicijska in komisij-ska delniška družba, LJUBLJANA, Dunajska cesta 33. Prosi se natančne pismene ponudbe.

Trgovci mešane

stroke, drogist, kramarji itd. sijajno zaslužijo s prodajo Mastin-a (redilni prašek za živino in perutnino) pri kmetovalcih. — Treba pisati dopisnico na naslov: **lekar-nar Trnkoczy, Ljubljana (Kranjsko)** na sledeči način: »Pošljite mi 15 zavojčkov (po 1/4 kg) Mastin-a, obenem veliki lepak, oboje z povzetjem K 30-40 franko poština in omot.« 20—10

Miši - Podgane stenice — ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabl-jate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 6.—, za podgane in miši K 6.—, za ščurke K 6.—, posebno močna tinktura za stenice K 6.—, uničevalce moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem pri perutnini K 3.—, prašek proti mrčesom K 5.—, mazilo proti ušem pri ljudeh K 3.—, mazilo za uši pri živini K 3.—, tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjadi (uničeval-cev rastlin) K 3.—. Pošilja po pov-zetju Zavod za eksport

M. Jünker, Zagreb 46, Petrinjska ulica 3.

Samo 40 vinarjev

stane petstolpna petitvrsta za male oglase v »Murski Straži«, najbolj razširjen slovenski list v Prekmurju, Murskem polju in Slovenskih goricah, zato ima tudi oglašanje največji uspeh.

Zgubilo

se je v ponedeljek, dne 28. julija ob 1/4. uri popoldan na poti od železniške postaje do trgovine F. Korošča v Gornji Radgoni 1000 kron denarja v nemško-avstrijskih bankovcih. Pošten naj-ditelj se prosi da odda proti na-gradi pri upravnistvo »Murske Straže«.

Uradnika

samskega, poštenega in zanes-ljivega sprejme Posojilnica v Gornji Radgoni, ki ima že nekaj prakse v knjigovodstvu, korespondenci in zemljiški knjigi. Prošnje s sposobnostnimi doka-zili in naznanilom pogojev naj se pošljejo načelstvu Posojilnice.

Garje,

srebečico, kraste, lišaje uniči pri človeku in živini mazilo zoper srebečico. Brez duha in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 6 K. Po pošti 7 K, poštneine prosto. Prodaja in razpošilja s pošto **lekarna Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko.** 30—9

KARBID

prodaja v vsaki množini Ivan Kovačič, trgovina s steklom v Radgoni.

Največji

uspeh imajo trgovci in vsi oni, ki želijo kupiti ali imajo kaj za prodati, ako inserirajo v »Murski Straži«, naj-bolj razširjen slovenski list v Prekmurju, Murskem polju in v Slovenskih goricah.

REX

priznано najboljšie aparate in steklenice za vkuhanje sadja in sočivja itd. ima v zalogi

Ivan Kovačič

trgovina s steklom v RADGONI

Sol

ima na razpolago v večji množini v grudah in zdrobljeno

meštna aprovizacija SRS v Radgoni.

Dobi se brez nakaznic vsak dan od 8.—12. in od 2.—6. ure v stari kasarni št. 130 na Glavnem trgu

Pridne, poštene

slikarske pomočnike

za cerkveno delo sprejme

Vekoslav Mauko

cerkveni in sobni slikar

Radenci.

Glavni trg št. 130

Na novo ustanovljena manufakturna trgovina

Janko Gizej

priporoča manufakturno blago po najnižjih cenah

Nabirajte za Ljudsko knjižnico v RADGONI

Franc Nemeč

podobar in pozlatar

pri sv. Duhu

pošta sv. Jurij ob Ščavnici

priporoča slavnemu občinstvu svojo veliko zalogo izgotovljenih kipov Kristusa, žalostne matere božje in raznih drugih svetnikov v vseh velikostih. Prevzame izdelovanje cestnih križev in prenavljanje vsakovrstnih podob in kipov. Naročila se izvršujejo točno in po nizkih cenah.

Dva učenca

iz dobre hiše sprejme takoj

trgovina Repič poprej Vršič v Ljutomeru.

POSOJILNICA V GORNJI RADGONI

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Hranilne vloge

urada v Ljubljani št. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

sprejema od vsakega in njih obrestuje po najvišji obrestni meri. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta brez posebnega naročila h kapitalu. Hranilne knjižice drugih tuzemskih denarnih zavodov se sprejemajo brez vseh stroškov kot hranilne vloge, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so strankam na razpolago položnice kr. poštnege čekovnega

Posojila

daje pod najugodnejšimi pogoji in sicer na vknjižbo po 4%, na poroštvo po 4 1/2%. Izposujuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnik plačuje svoj dolg pri Posojilnici naprej. Stroški za to ne presegajo nikdar 10 K. Prošnje za vknjižbo novih kakor tudi za izbris plačanih posojil dela Posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsak torek in petek od 9. do 12. ure dopoldne. Ako pa pride na ta dan praznik, uraduje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar. Posojilnica posreduje tudi izplačevanje obresti vojnih posojil brez vsakega odbitka. Sicer pa lahko opravijo stranke vsak dan vse uradne posle in so veljavni, ako njih podpišeta dva v to upravičena funkcionarja.

Pojasnila

se dajajo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne.

Uradni prostori

so v lastni hiši, Gornji Gris št. 8.